

ZAVEZNIŠKE ARMADE INVADIRALE OBREŽJE SEVERNE FRANCIJE!

Zavezniške bombe razbile 600 motornih vozil z nemškimi vojaki, ki so pobegnili iz Rima, vred. Naciji se še upirajo zavezniški sili v hribih na zapadni strani Rima. Poveljstvo zavezniške sile apeliralo na Italijane, naj drže ceste odprte. Zavezniška okupacija Rima potisnila nove probleme na površje. Angleži potopili 17 nemških parnikov na Egejskem morju. Čez tisoč Nemcev padlo v bitkah z Rusi na rumunski fronti. Ameriške čete prodirajo proti japonski letalski bazi

NEKJE V ANGLIJI, 6. jun.—Glavni stan generala Dwighta D. Eisenhowerja je danes naznanil, da so se zavezniške armade izkrcale na obrežju severne Francije. Invazija zapadne Evrope se je pričela. Enote zavezniške bojne mornarice in letalske sile podpirajo operacije. Radio Berlin je danes zjutraj naznanil, da so se zavezniške armade izkrcale v krajih med Havrom in Cherbourgom ter v Normandiji. Bojno brodovje bombardira Havre in druga francoska mesta.

Neapel, Italija, 5. jun.—Zavezniška letala so uničila najmanj 600 motornih vozil z nemškimi četami, ki so pobegnile iz Rima. Ti so bili razbiti na cestah na severni strani Rima.

Komunike iz glavnega zavezniškega stana pravi, da so se Nemci borili za vsak čevljev zemlje v predmestjih, da zavrejo prodiranje pete ameriške armade v Rim in pospešijo umik vojaških čet iz mesta. Rim, središče katoličizma in nekdanja prestolnica starodavnega rimskega imperija, je padel 24 dni po začetku velike zavezniške ofenzive. Nemci so izgubili čez 25.000 vojakov v bitkah z oddelki pete ameriške in osme britske armade.

Uradna vest pravi, da se nemške čete še upirajo zavezniški sili v Albanskih hribih na zapadni strani Rima. Poveljstvo zavezniške sile je apeliralo na Italijane, naj drže ceste odprte, da bo ta sila neovirano prodirala naprej proti severu.

(Poročilo, katero je dobil list Daily Mail iz Madrida, Španija, pravi, da je imel papež Pij važna posvetovanja s kardinali tik pred zavezniško okupacijo Rima. Vojaške straže okrog Vatikana so bile ojačane. Nihče ni smel stopiti in ne oditi iz Vatikana brez posebnega dovoljenja. Papež je bil v bistvu jetnik v Vatikanu, odkar so Nemci prevzeli kontrolo Rima v juliju preteklega leta.)

London, 5. jun.—Radio Berlin je objavil dve izjavi po osvoboditvi Rima po zavezniški sili. V eni je trdil, da so se nemške čete umaknile na ozemlje na severozapadni strani mesta, v drugi pa, da je bil zavezniškom predložen načrt, da se Rim proglasi za "odprto mesto".

Govornik na berlinski radiostaciji je citiral Hitlerjevo deklaracijo, da se bodo bitke v Italiji nadaljevale "do končne zmage Nemčije in njenih zaveznikov." "Zapustitev Rima je nemška preobrnitev v vojaškega stališča," je rekel govornik. "Naši sili je bilo odvzeto breme nasičevanja prebivalcev mesta in na tisoče beguncev, ki so prišli v Rim iz južne Italije."

Washington, D. C., 5. jun.—Okupacija Rima je potisnila nove probleme na površje. Glavna sta nasičevanje prebivalcev in reorganiziranje italijanske vlade. Oba problema sta bila zadnje tedne predmet študije v Washingtonu in Londonu. Prvi korak glede reorganiziranja italijanske vlade premijerja Badoglija je povezan z abdi-

kacijo kralja Viktorja Emanuela. On je že pred več meseci izjavil, da se bo odpovedal prestolu, ko bodo zavezniški osvobodili Rim, v prilog prestolonasledniku Umbertou. Ameriški vojaški in diplomatični krogi so vzeli izjavo na znanje in so uverjeni, da bo kralj držal besedo.

Kairo, Egipt, 5. jun.—Angleški letalci, podmornice in torpedni čolni so v zadnjih štirih tednih potopili in poškodovali 17 nemških parnikov in transportov na Egejskem morju v bližini Grčije, poroča admiralteta.

London, 5. jun.—Moskva poroča, da so Rusi ubili 1100 Nemcev v bitkah na severni strani Jasija, železniškega križišča v Rumuniji, in razbili 30 nemških tankov. Nacijske oklopne kolone so uprizorile več naskokov na ruske pozicije, a so bile vržene nazaj z velikimi izgubami.

Poročilo dostavlja, da se položaj na drugih frontah ni izpremenil.

Zavezniška baza na Novi Gvineji, 5. jun.—Ameriške čete prodirajo proti Mokmeru, japonski letalski bazi na otoku Biaku, poroča glavni stan generala Douglasa MacArthurja. Prve so oddaljene samo dve miljii od letališča.

Japonci so bili poraženi v bitki z Američani na ozemlju ob Mafinskem zalivu, holandska Nova Gvineja. Čez štiri tisoč Japoncev je bilo ubitih in ranjenih.

Ameriški letalci so izvršili nove napade na japonska oporišča na otokih Bougainville, Dublin, Bosnek in Truk.

Dogovor z Belgijo in Holandijo

Kooperacija med prebivalci in osvobodilno armado

London, 5. junija.—Britsko-ameriški dogovor z ubežnimi vladama Belgije in Holandije bo kmalu podpisan, se glasi naznailo. Ta predvideva med drugim kooperacijo med prebivalci in osvobodilnimi armadami.

Dogovor ne določa navzočnosti sovjetskih čet v belgijskih in holandskih pokrajinah, zato Rusija ne bo povabljen, naj ga podpisuje. Norveška je izjema.

Sporazum glede zavezniške okupacije Norveške je bil dosežen z Rusijo. Ta predvideva skupne akcije Velike Britanije, Amerike in Rusije.

Stavka jeklarskih delavcev končana

Worcester, Mass., 5. jun.—Jeklarji, ki so zastavali proti American Steel Wire Co., so se vrnili na delo, ko je uradnik mednarodne unije izjavil, da je stavka nelegalna in odredil, da se morajo takoj vrniti na delo. V stavki je bilo zavezovalnih čez 3500 delavcev. Nastala je v znak protesta proti odslovitvi 21 delavcev.

Amerika se ne udeleži konference

Nove komplikacije v odnošajih s francoskim odborom

London, 5. jun.—Doznava se, da bo ameriška vlada bojkotirala konferenco med Veliko Britanijo in francoskim narodnim odborom, ki se prične v Londonu, ko pride tja general Charles de Gaulle, načelnik tega odbora. Stališče ameriške vlade napram odboru bo povzročilo nove komplikacije. Francoski krogi v Londonu so razočarani, britski pa so izrazili obžalovanje.

Govorice krožijo, da bo De Gaulle preklical obisk Londona, če ne bo Amerika revidirala svojega stališča napram njegovemu odboru. Izgleda, da se je trenje med odborom in Ameriko poostriilo.

List Manchester Guardian, ki večkrat izraža mnenje Churchillove vlade, je objavil uvodnik, v katerem kritizira stališče ameriške vlade. "Zavezniški še niso postavili podlage pripravi za osvoboditev Francije in drugih držav, ki so pod okupacijo nemške sile," pravi ta list. "Delno odgovornost za nastalo situacijo mora prevzeti Amerika. Ako slednja in drugi zavezniški mislijo igrati vlogo nadzornikov Francije, bodo povzročili še večjo konfuzijo in razkol, kar bo kvarno vplivalo na vojne operacije proti sovražniku."

Dubinsky razkril imetje svoje unije

Boston, Mass., 5. jun.—David Dubinsky, predsednik unije International Ladies Garment Workers, je predložil detajlirano finančno poročilo konvenciji, ki se vrši v tem mestu. Iz tega je razvidno, da je imetje unije in njenih podružnic znašalo \$16.183.692 na 31. decembra preteklega leta.

JOHNSTON O AMERIŠKO-RUSKI KOOPERACIJI

Pokazal je na razliko ekonomskih sistemov

AMERIŠKI KOMUNISTI OKRCANI

Moskva, 5. jun.—Eric Johnston, predsednik Ameriške trgovske zbornice, je v svojem govoru pred voditelji sovjetske trgovine dejal, da je globok prepred med ekonomijo Amerike in Rusije, ki pa se lahko premosti in zgradi podlaga praktični kooperaciji. Predlagal je obiske "sovjetskih kapitalistov" Amerike in ameriških Rusije. Ti naj bi tvorili en most in obe državi naj bi neovirano izvajali svoje eksperimente.

"V ekonomski ideologiji se ameriške metode razlikujejo od vaših," je dejal. "Vi mislite in delate kot kolektivisti sovjetske države, mi pa smo zagovorniki privatne lastnine in individualisti in kot taki bomo ostali."

Johnston je povedal Rusom, kako ameriški komunisti tratio čas in energijo s propagando. "Pri nedavnem glasovanju je večina ameriških organiziranih delavcev, ki so bili vprašani, v kateri sloj se prištevajo, odgovorila, da spada v srednji sloj," je rekel. "Ameriške komuniste se ne more dolžiti, da so sami odgovorni za neuspehe v svoji propagandi. Kako naj oni provokirajo proletarsko revolucijo, ko pa ameriški delavci niti ne vedo, da so proletarci?" Naši komunisti se ne zavedajo tega dejstva. Še vedno slede politiki, katero smatrajo za pravilno. Ako vzamete poper, morate kihati. Ako vas muči neprebava, začnete rigati. Ameriški komunisti delajo večje preglavice unijam kot pa delodajalcem."

Johnston, ki je došel v Moskvo zadnji teden, je bil gost A. I. Mikojana, sovjetskega komisarja za zunanjo trgovino, na banketu v palači Spiridonovki. Tega so se udeležili ameriški poslanik Averell Harriman, člani njegovega štaba, sovjetski trgovski veščaki, uradniki zunanjega komisarijata in vojaški voditelji. Johnston je v svojem govoru pohvalil junaštvo ruskih armad in se zahvalil sovjetski vladi, ki ga je povabila, naj obišče Rusijo.

Domače vesti

Nagla smrt

Gross, Kans.—Naglo je umrl Olger Opitz, znani grocerist, zet Matta Žnidaršiča in član društva 206 SNPJ. Rojen je bil v Mindenu, Mo., in star 49 let. Zapuščala žena Rose, enega sina in eno hčer, ki so vsi člani omenjenega društva. Njegov pogreb je oskrbel Slovenski pogrebni zavod.

Nova grobova na zapadu

San Francisco, Cal.—Po dolgi in mučni bolezni je umrl Matija Markovich, star 82 let in doma iz Rumunje vasi pri Novem mestu na Dolenjskem. V Ameriko je prišel l. 1895. Zapuščala žena, enega sina, dve poročni hčeri, dva vnuka in eno vnukinjo, na Elyju, Minn., pa dva brata.

Fontana, Cal.—Naglo je umrl Alois Skulj, ki je vodil restavracijo. Zadela ga je kap, ko je stregel nekemu gostu. Zgrudil se je in bil na mestu mrtev. Star je bil 57 let in doma od Velikih Lašč na Dolenjskem. Okrog dvajset let je bil uslužben pri Sakserjevi trdnji v New Yorku in deset let je bil blagajnik Sakserjeve banke.

Browder svari pred propagando

Komunisti morajo obdržati urade

New York, 5. jun.—Earl Browder, predsednik Komunistične politične zveze, ki je bila ustanovljena po razpustu komunistične stranke, je v svojem govoru po radiu dejal, da je politika, katere cilj je odstranitev vseh komunistov iz javnih uradov, zmotna in v prilog nacijski propagandi, ki ograža deželo.

Browder je ostro obsodil deklaracijo Arthurja S. Flemminga, načelnika federalne komisije za civilno službo, da morajo biti vsi oni, ki kažejo komunistične tendence, odstranjeni iz javnih uradov. Dejal je, da je to obrekovanje.

"Mnogi zavezniški voditelji v Jugoslaviji, Italiji, Franciji, Grčiji, Kostariki in Čileju so komunisti," je dejal. "Z izgonom komunistov iz javnih uradov v tej deželi, Amerika škoduje svojim prijateljem v drugih deželah in jači njihove sovražnike."

Norman Thomas spet nominiran

Hoopes imenovan za podpredsedniškega kandidata

Reading, Pa., 5. jun.—Socialistična stranka je na svoji konvenciji spet nominirala Normana Thomasa, pisatelja in predavatelja, za predsedniškega kandidata. On je bil že petič imenovan za predsedniškega kandidata.

Darlington Hoopes, odvetnik in bivši državni poslanec v Pennsylvaniji, je bil nominiran za podpredsedniškega kandidata. Pred štirimi leti je bil podpredsedniški kandidat Maynard C. Krueger, profesor ekonomije na čikaški univerzi. On je odklonil nominacijo iz razloga, ker bo kandidiral za kongresnika v drugem illinoiskem kongresnem distriktu.

Thomas je v svojem govoru po sprejetju nominacije dejal, da tradicije starih političnih strank, demokratične in republikanske, ne bodo nikdar ustvarile trajnega miru, premagale brezposelnosti in revščine.

Samovlada rudarskega distrikta

Kampanja za restavriranje pravic

Springfield, Ill., 5. jun.—Reprezentantje okrog sto krajevnih unij United Mine Workers of America so se sestali v tem mestu in formulirali načrte za kampanjo, katere cilj je samovlada za illinoiski rudarski distrikt. Izjavili so, da bodo razširili kampanjo tudi na druge rudarske distrikte.

Sestanek je sklical Ray Edmundson, ki je nedavno resigniral kot predsednik illinoiskega rudarskega distrikta v znak protesta proti manevrom Johna L. Lewisa, predsednika UMWA, in njegove "palačne garde".

Reprezentantje rudarskih unij so soglasno sprejeli resolucijo s obzoro imenovanj uradnikov rudarskih distriktov po Lewisu in članih eksekutivnega odbora UMWA. Edmundson je v svojem govoru pojasnil, da je illinoiski rudarski distrikt izgubil avtonomijo pred več leti, ker je imel velik dolg pri mednarodni organizaciji. Lewis je njega imenoval za predsednika distrikta na podlagi sporazuma, da bo ta dobil avtonomijo, ko bo dolg plačan. Dolg je bil plačan l. 1938, toda člani distriktne organizacije še nimajo volilne pravice.

"Izmed 31 distriktov UMWA je 21 zanikana ustavna pravica samovlade," je rekel Edmundson. "Volilno pravico ima manj nego 125.000 izmed 650.000 članov rudarske unije. Skrbimo, da bo unija vrnjena ljudem, ki delajo v premogovnikih."

Colescott naznanil razpust teroristične grupe

Miami, Fla., 5. jun.—Dr. James A. Colescott je naznanil razpust Ku Kluxa Klana, teroristične organizacije. "Zapri smo glavni urad v Atlanti, Ga., in razpustili vse krajevne enote," je dejal. "Vzrok je znan članom, kar pa javnost ne zanima."

Bolgarija mobilizirala pol milijona vojakov

Ankara, Turčija, 5. jun.—Poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je Bolgarija mobilizirala armado 500.000 vojakov. Deset divizij bo na razpoloženju za boj, če se Bolgarija pridruži Nemčiji v vojni proti Rusiji.

FINSKE FIRME NA AMERIŠKI ČRNI LISTI

Pritisk na nevtralne države se povečal

POGAJANJA S ŠVED- SKO VLADO

Washington, D. C., 5. jun.—Amerika je poostriila in raztegnila kampanjo, katere cilj je odrezanje nacijske Nemčije od virov vojnega materiala. Zdaj je udarila po Finski in postavila 84 finskih korporacij in posameznikov na črno listo, ker imajo trgovinske zveze z nacisti.

To je prva odločna akcija proti Finski, ker je ignorirala vse ameriške apele, naj se loči od Nemčije, izstopi iz vojne in sklepe mir s sovjetsko Rusijo.

T. O. Vahervouri, pravni svetovalec finskega poslatništva v Washingtonu, je dejal, da ena izmed korporacij, ki je prišla na črno listo, je lastnika sorodnika Hjalmarja J. Procopa, finskega poslanika. Ta razpolaga s kapitalom čez pet milijonov mark. Finski poslanik je bil ravnatelj korporacije osem let, preden je prevzel pozicijo v Washingtonu.

Ameriška vlada je postavila nadaljnjih 53 švedskih firm na črno listo. Državni department in administracija za zunanjo trgovino še vedno upata, da se bo Švedska udala pritisku in ustavila pošiljanje vojnega materiala v Nemčijo.

Državni tajnik Hull je na sestanku s časnikarji razkril, da se pogajanja s švedsko vlado nadaljujejo.

Na črno listo je prišlo tudi nadaljnjih 35 španskih, 17 avstrijskih, 10 turških in 21 portugalskih kompanij. Ameriška vlada je povečala pritisk na nevtralne države, da izsili pretrganje trgovinskih vezi med njimi in Nemčijo.

Doznava se, da Portugalska še vedno pošilja tungsten v Nemčijo. Slednja rabi to kovino pri izdelovanju orožja. Poleg Amerike pritiska na Portugalsko za ustavitev izvoza tungstena v Nemčijo tudi Velika Britanija.

Islandija se pridruži Združenim narodom

Washington, D. C., 5. jun.—Islandija bo postala članica Združenih narodov kmalu potem, ko se prikladi za svobodno in neodvisno republiko 17. junija. Pri nedavnih volitvah se je ljudstvo z ogromno večino izreklo za odcepitev od Danske in republiko. Amerika je bila med prvimi vladami, ki so priznale novo islandsko vlado. Predsednik Roosevelt je naznanil, da je imenoval Louisa G. Dreyfusa za svojega osebnega reprezentanta na Islandiji, ki postane poslanik po ustanovitvi republike.

Vozniki zapretili z oklicem stavke

Chicago, 5. jun.—Vozniki tovornih avtov in delavci, upošteni v garažah okraja Cook, so zapretili z oklicem stavke, ko so se pogajanja za zvišanje plače izjalovila. Vozniki zahtevajo zvišanje plače od \$150 na \$175 na mesec, delavci v garažah, ki prejema 65 centov na uro, pa na \$160.

Velik del Budimpešte v razvalinah

Curij, Švica, 5. jun.—Sem dospela poročila pravijo, da so bombe, katere so vrgli ameriški letalci na Budimpešto, razdejale več predelov ogrske prestolnice. Bombe so porušile dve glavni železniški postaji, palačo Atenee in hotele, v katerih so stanovali nemški vojaški častniki.

Delavske unije podpirajo Roosevelta.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celotno leto, \$3.75 za pol leta; za inosestavo \$6.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisni dopisi in nenaročeni članki se ne vračajo. Rokopisni literarni vsebini (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 29, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (June 30, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Na delavski fronti

Lani od aprila do novembra je bilo dosti vzruvanja v deželi radi mezdni boj v premovalni industriji. Bilo je tudi nekaj "spon-tanih" stavk, ker premogariji niso hoteli delati brez pogodbe. Radi resne situacije je vlada tudi začasno ali nominalno prevzela vso industrijo mehkega premoga, da je zavarovala produkcijo.

Ta mezdni spor med UMWA, operatorji in vojnim delavskim odborom nima repa ne glave, ker se še danes vleče. Nova pogodba je bila sicer podpisana zadnje jeseni, toda nereseno je ostalo vprašanje posebne plače ali odškodnine za čas, ki ga premogariji porabijo od "portala do portala," to je s hojo ali vožnjo po rovih, ko grejo na delo in z dela.

Med unijo, notranjim tajnikom Ickesom in "severnimi" operatorji je sicer prišlo do sporazuma, da vsak premogar dobi \$40 plače ali odškodnine za hojo "od portala do portala." Ta odškodnina naj bi veljala od lanske pomladi do jeseni, ko so premogariji delali brez pogodbe, oziroma "za vlado." Predno je bila podpisana pogodba, je vojni delavski odbor "v principu" odobril tudi to postavko, potem pa je na vse skupaj "pozabil." Po več mesečnem pritiskanju s strani voditeljev unije, zveze severnih operatorjev in Ickesa je vojni delavski odbor pred par tedni končno dovolil izplačitev teh \$40 vsakemu premogariju, nakar je Ickes vrnil rove privatnim lastnikom izven južnih držav in tudi antracita.

Jezma je premovalna industrija na jugu—West Virginia, Kentucky, Virginia, Tennessee in Oklahoma. Operatorji v teh državah, ki so organizirani v svoji zvezi in ki so se dolga leta z vsemi sredstvi borili proti organiziranju majnarjev—ti operatorji se še vedno upirajo tej postavki. Vodja teh operatorjev je bivši zvezni senator Burke iz Nebraske; ki je zagrizen sovražnik unije in je bil radi te svoje kvalitete tudi uposlen po zvezi južnih operatorjev.

Slednji nikakor nečijo priznati načela, da se majnarski štiht prične, ko delavci stopijo v rov, in konča, ko stopijo iz njega. Niso se pa branili povišanja premoga za trinajst centov pri toni na račun višjih obratnih stroškov. Ta denar hočejo pobasati v svoj lastni žep, dasi spada premogarijem.

Zadnje dni so se vseeno toliko podali, da pristanejo na novo pogodbo, toda s pridržkom, da bodo tirali vprašanje plače "od portala do portala" pred sodišče. Lewis je menda pristal na to, ker upa, da bo unija zmagala na zveznem sodišču, ki je lani priznalo to pravico rudarjem, ki kopljejo železno rudo v Alabami. Izvojevanje te pravice je za ameriške rudarje in premogarje velike važnosti.

Ko je pred nekaj tedni zvezna vlada dramatično zasegla podjetje Montgomery Ward v Chicagu in ga radi velikega krika v torijskih krogih zopet naglo vrnila notoričnemu industrijskemu fašistu Averyju, smo na tem mestu zapisali, da se je vlada prenašla. Da s tistim prenašanjem korakom ni rešila ničesar, pokazuje ves nadaljnji razvoj dogodkov.

Poudariti je treba, da je vlada zasegla to podjetje—kakor vse v enakem primeru—z ednim motivom, da vzdrži oblast svojega vojnega delavskega odbora, ne pa zato, da protektira delavce in unijo. Večkrat je že storila enak korak, ko so se delavci uprli odloku tega odbora. In če hoče vzdržati njegovo oblast, ji drugega tudi ne preostaja, pa naj bo odborov odlok pravičen ali krivičen, v prilog delavcem ali proti njim.

Vodstvo Montgomery Ward & Co. se je zadnje sredo zopet odprto postavilo po robu vojnemu delavskemu odboru in mu v obraz vrglo, da ne priznava njegove avtoritete. Družba je to storila, ko je bila pozvana na zagovor, naj dokaže, zakaj se upira podaljšanju stare pogodbe z unijo, dokler ni sklenjena nova pogodba. Averyjevi odvetniki so zveznemu delavskemu odboru in torej tudi predsedniku Združenih držav povedali v obraz, naj se gresta solit. Zdal bo vlada morala, ali kapitulirati na vsej fronti pred Averyjem, ali pa bo zopet prisiljena dregniti v sršenovo gnezdo. Avery upa s to taktiko demoralizirati unijo do uničenja.

V industrijskem Detroitu, nekdanji trdnjavi "openhoperstva," še vedno vre. Tudi bo še vroče, dokler podjetniki ne spremenijo svoje taktike in se sprijaznijo z mislijo, da so delavske unije sto-procentne ameriške ustanove.

Prejšnji teden je bila najdramatičnejša "divja" stavka v eni izmed Chryslerjevih tovarn. Kapitalistično časopisje jo je zopet kazalo v povsem napačni luči in dvignilo toliko prahu, da je bila eksekutiva avtne unije UAW prisiljena odstaviti vseh 15 odbor-nikov krajevne unije.

Ta "divja" stavka je nastala, ker so bili delavci tako rekoč izprti. Do prvega incidenta je prišlo, ko je unijski zaupnik pognal iz tovarne nekega "skebskega" voznika, ki je pripeljal sodavico za "lunch." Delovodja je nato odločil unijskega zaupnika; ker je prišlo do protesta, je bilo odločeno, da se zaupnik vrne. To je razjarilo delavce in prišlo je do kravalov med njimi in bossi. V prizadetih oddelkih je družba nato ustavila delo in odločila, da se delavci vrnejo. Tako je družba izzvala "divjo" stavko. Delavci niso zahtevali drugega kot vrnitev dela odločljencem. Če bi bilo več razsodnosti na strani bossov, več človeškega spoštovanja in manj samopasnosti, bi ne bilo "divjih" stavk.

Glasovi iz
naselbin

PRISPEVKI ZA JPO

Helper, Utah.—Kakor se raz-vidi iz poročil v časopisih, se ro-jaki živo zanimajo za siromake v starem kraju, zato nabirajo prispevke in prirejajo veselice. Naši ljudje v stari domovini po-trebujejo pomoči, ki jim bo do-stavljena, čim bo to mogoče. Ta-ko smo se tudi mi tukaj v okra-ju Carbon odločili, da prispeva-mo vsak po svoji moči. Podpisa-na sva šla nabirat prispevke za pomožno akcijo JPO in nabrala sva lepo vsoto, kakor je razvidno iz tega poročila. Veči-na rojakov, ki sva jih obiskala, se je odzvala s prispevki, neka-teri pa so se jezili, ampak teh je zelo malo in ne pridejo v poštev.

Po \$5 so prispevali Frank Kos-matin, John Skerl, Bob Star, Louis Konchar, John Soln in družina John Zdebiak; po \$3 Frank Sifrer, družina Anton Vovk, Matt Kline in August Pi-noza; po \$2 Joseph Petrik, An-drew Ivan, Joe Kočevar, Jim Tomšič, John Starky, Jess Star-ky, Mary Dupin, R. Tomsick, George Brajkovich, Tony Skri-nar, Tony Klarich, Tony Nema-nich, Joseph F. Skari, Christ Po-zun, John Salan, Anton Kokal, John Krissman, Jerney Klun, John Terček, John Jakopich, An-ton Jakoš in Katie Rabol.

Po \$1 so prispevali John Vorh, John Podržaj, Nick Parich, Frank Kočevar, Tony Pečarič, Andy Straus, John Vrešek, Ma-ry Kos, Joe Petermel ml., Joe Pe-termel st., Frank Vouk, Charley Baker, Joe Vitrich, Frank Zele, Blas Heler, Anton Erjavce, John Intihar, Mary Intihar, Avgust Topolovac, John Ivan, Annie Hr-vat, J. Krebs, Martin Milarich, Tony Zaleto, John Kosach, Ja-kob Malenčič, Filip Smolich, Louis Zeleznik, Frank Supan, George Demorest, Nick Jelento, Mark Petric, Jerney Krek, Joe Zožek, Frank Kink, Vincenc Paškrov, Joe Salopšek, Kristina Ivaz, Marko Jelenich, Tony Tonch in John Kerstain; Frank Lesar 75c; po 50c Matilda Krebs in Jakob Kermenšek.

Skupaj sva torej nabrala vsoto \$130.75. Vsem prispevateljem iskrena zahvala!

Frank Krebs in Frank Kosmatin, nabiralca.

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa. — To poročilo se nanaša na naselbine Cover-dale, Library, Strabane itd., ka-kor jih sproti spoznaj omenjam. V Coverdalu ni bilo nič poseb-nega, Majski glas sem prodal marsikomu, v Libraryju pa ga je naročilo tamkajšnje društvo. Prosveto je ponovila rojakinja Butaly in pri njej se je baš ta-krat mudil na počitnicah njen brat iz Montane, kjer, farmuje že dolgo vrsto let in dobro uspe-va. Če se ne motim, se piše Črešnovce. Rekel je, da zadnjih sedem let pravo vreme dobro vpliva na kmetijstvo, dočim so v prejšnjih letih imeli sušo, ki je marsikateremu uničila živino. Z njim sva se razgovarjala o raznih stvareh.

V Libraryju je ponovil naro-čnino tudi John Likosek, stara korenina, ki ima sina že precej

časa pri vojaki in se vežba za pilota. Joe Kravanja in Fr. Ambrožič sta tudi ponovila Pro-sveto. Tudi ta dva rojaka ima-ta svoja sinova pri vojaki. Nick Triller je ponovil Proletarca.

V Strabanu so ponovili Pro-sveto Jos. Delost, oziroma nje-gova hčerka, čije mož je pri vo-jakih, nadalje rojakinja Kolo-vec, Anton Sušal in John Čes-nik. Malo predolgo sem se za-mudil; tako da so mi moji gosti-telji Bartolovi spat in jih nisem hotel buditi, pa sem šel v Three Beer Garden, prenočil pa sem pri Florjaničevih. Pri njih še nisem bil prej in ne vem, kako da nisem opazil slovenskega imena. Povedal mi je, da sta tudi on in njegova žena člana SNPJ. To so postrežljivi ljud-je. Žena je bolana na nogi že več let.

Tisti večer sem izvedel žalos-tno novico, da je rojakinja Dre-nik zgubila sina, ki je bil letal-ski poročnik; bil je ubit v akci-ji. Društvo SNPJ v Strabanu je zgubilo že pet članov, ki so: Martinčič, Terček, Sterle, Dre-nik in še eden, čijega ime mi ni znano. Moje iskreno sožalje vsem staršem omenjenih sinov. Slabo je zlasti za mrs. Dreniko-vo, kajti prej je zgubila moža, sedaj pa sina; ima pa več sinov, ki so tudi pri vojaki. Sploh je strabanska naselbina dala lepo število svojih mladih sinov v službo strica Sama, kakor sem videl na spominski plošči, ki so jo baškar odkrili in na kateri sta 302 imeni vojakov. Česni-kovih je osem, ki pa so menda od treh družin; Podbojevih je pet, John Trčelj jih ima pet, u-ključivši hčerko-bolničarko.

V Strabanu je ponovil Prole-tarca John Zigman. Tam v bli-žini sem obiskal Lojzeta Britza na novem domu, pod naslovom Houston, ki je ob koncu Canonis-burga. Doma sem našel ženo, ki je ponovila Prosveto in Proletarca. Rekla je, da se njemu nič kaj ne dopade novo stanova-nje, meni pa se dopade, ker ima tri akre sveta okrog hiše. On ima tam tudi rov tik hiše in mu ne bo treba kupovati premoga, do mesta pa je samo 15 minut hoda, ako se noče peljati z bu-som, ki vozi blizu hiše vsakih 15 minut.

Na Bishopu sem tudi prodal nekaj izvodov M. G. Tam se na-haja tudi Frank Strah, ki se je preselil iz Hillsa ali Lawrencea. Rojakinja Morgel je prispevala copak za križano Slovenijo, ro-jakinja Trebec iz Bridgevilla, sedaj živeča na Cecilu pri Bi-shopu, pa je ponovila Prosveto. Njen sin je dober mehanik, slu-ži pri vojaki kot radiooperator in je poročnik. V South Viewu sem povsod prodal M. G., za raz-govore pa ni bilo dosti časa. Hčerke rojakinje Pešut so me peljale v Primrose. Kjer sem prenočil pri Chas. Bartolihu. Iskrena hvala mladencem, tako-tudi Čarletu, ki ima tudi sina pri vojaki, doma pa hčerko, ki pohaja šolo.

Naslednje jutro sem jo kar-peš mahnil do Midwayja, od-tam pa z vlakom do Burgetts-towna, nato pa spet peš do Slo-

vana ter na Pirhovo farmo. Zad-nji je ponovil Proletarca in me peljal v Burgettstown, da sem dobil vlak do Midwayja še ti-sti večer. Možak je pustil delo pri oranju, da mi je storil to u-slugo s svojim sinom, zakar se moram najlepše zahvaliti. Tu-di Pirhovi imajo enega sina pri vojaki, dočim so jim enega pu-stili doma za delo na farmi, ki meri menda okrog 138 akrov in so jo kupili pred petimi leti.

V Slovanu je ponovila Prosveto rojakinja Jereb in rojak Frank Bradok ter Fr. Anžlovar, v Bur-gettstownu pa rojakinja Hribar in Saje, dočim sta v Midwayju ponovili Prosveto rojakinja O-sterman in Petach, vsi pa so tu-di kupili M. G. V Oakdalu je Prosveto ponovil John Čuk, ki je že delj časa bolan. Obiskal sem tudi rojakinjo Mentz in ro-jaka Veharja; kupila sta M. G. Prenočil sem pri Opekovi, ki so ponovili Proletarca, četudi naročnina še ni potekla.

Naslednje jutro me je Opeka peljal na Imperial. Ustavil sem se pri Sušatovih v Cliff Mine, ki so v sorodstvu s Tonetom Pe-trovičem, kateremu je pred kratkim umrla hčerka, ki je večkrat dopisovala v Mladinski List. (O pogrebu omenim po-zneje: o smrti te deklice sem izvedel pri Opekovi.) Zvečer smo se pogovarjali o vojnem položaju. Rojakinja Opeka je po-vedala, da se je njen sin udeležil že 58 napadov na sovražnika, pa je še vedno v akciji na Kor-siki. On je pridržen letalski sili in je bil povišan za instruk-torja.

Prihodnjič bom nadaljeval s tem poročilom iz Imperiala in ostalih naselbin, ki sem jih na tem potovanju obiskal.

Anton Zornik, zastopnik.

NEKAJ O DIVJIH LOVCIH

Monroe, Mich. — Bil sem še zelo majhen deček, ko sem slišal nekega starčka, ki je bil dolgo vrsto let strasten lovec, pripo-vedovati marsikaj zanimivega. To bom tukaj na kratko skušal opisati.

Tisti starček se je namreč rad ukvarjal z nepostavnim lov-stvom, kajti lov je bil navadno prepovedan za navadne ljudi, dočim so lahko streljali divjači-no imoviti, privilegirani ljudje po mili volji. Seveda so imeli določene lovske sezone. Starček je pripovedoval, kako so nekoč lovskega paznika ugnali v kozji rog, kajti vedno je bil za peti-mi tatinskim lovcem. Zamuzi-cirali so mu tako, da si je mehda za vselej zapomnil.

Neko nedeljo zjutraj se je zbralo šest lovcov, da gredo na nepostavni lov v bližnji gozd, ki so mu rekli Gaj. Dobro so vedeli, da je paznik na straži za-tihotapi. Kmalu so v gozdu na-leteli na divjačino in že je vsak imel svojega dolgočuha na rami, ampak to še ni zadostovalo, za-želeli so si boljsega plena, kar se pač lahko razume. Kmalu se je prikazal lovski paznik in vsi kot eden so se zedinili, da mu eno zaigrajo.

Tihotapski lovcu so se pomak-nili na rob gozda, dobro oblože-ni s kuni, pa so zavzeli svoje postojanje tik globokega prepa-da. Posedli so ob grmičevju in čakali. Niso dolgo čakali in že jih je paznik zasledil. "Tu ste, lopovi!" je zavpil nad njimi. "Da, baš tukaj smo!" so mu vsi

Članice unije CIO raspečavajo vzorčne glasovnice med mornarje in vojake v New Yorku.

kot eden odgovorili in se posta-vili na noge. Očividno se je ve-selil svoje zmage, misleč, da nas je vseh šest kar hkrati tako-lepo ujel. Nato pa jim je uka-zal, naj svoje puške in ubite kunce pomečejo na kup, da bo oh vse skupaj naslednji dan od-nesel v Novo mesto na sodnijo.

Starček, ki je to pripovedoval, je dodal, da mu je rekel, da si bo hrbet polomil, ako bo skušal vso to ropotijo na pleča na-ložiti. Paznik mu je zagrozil, naj molči, sicer ga bo s puški-nim kopitom po glavi udaril. In glej čuda, paznik je res za-vihtel puško, da ga z njo oplazi, niti sanjalo pa se mu ni o zaroti "zasadenih" divjih lovcov. Čim je zavihtel puško, je drugi bli-skovito skočil k njemu in pre-prečil udarec. Puško mu je iz-trgal iz rok, nakar ga je šesto-rica obkolila in mu začela peti litanije. Ker je videl, da ni po-moči, se je udal usodi in milo-sti divjih lovcov.

Ko so mu dobobra našli njegove grehe, ker jih je vedno zalezoval, četudi je vršil s tem le svojo službo, je le navidezno kolebal. Povedali so mu tudi, da zato streljajo zajce, ker jim uničujejo pridelek na bližnjih njivah. Zagrozil jim je, da jih bo naznanil. Ker so videli, da vztraja in da jih bo "meldal", so ga zgrabili za noge in ga ne-sli na rob brezna ter mu zapreti-li, če se ne uda, da ga vržejo v prepad; ako jim ne obljubi, da jih ne bo naznanil orožnikom, se bo znašel na dnu prepada. Ves v smrtnem strahu je spre-menil glas in jih prosil, naj ga nikar ne vržejo v brezno. Nikdar več da jim ne bo nagajal in ni-kogar ne bo naznanil orožni-kom.

Po tej svečani paznikovi ob-ljubi, so ga vsega bledega spro-stili. Poleg tega pa so zahtevali, da priseže, da bo držal dano ob-ljubo. To je storil; ker je videl, da je v kleščah; še več, celo za-hvalil se jim je, ker ga niso vrg-li v prepad.

Starček je dostavil, da po ti-stem dogodku so divji lovci imeli mir in "raubičali" so na-prej po mili volji.

Frank Kroll.

RAZNO IZ JOHNSTOWNA

Johnstown, Pa. — V Prosveti vedno zasledujem dopise in ve-sti in upam, da se bo kdo ogla-sil z dopisom iz Johnstowna. Vi-drich je bil vedno najbolj aktiven z dopisovanjem, sedaj pa se tu-di on bolj po redkoma ogla-si; menda je prezaposen.

John Langerhole se je tudi izrazil v Prosveti št. 104, da ho-če iti v pokoj s svojim dopiso-vanjem. John, nikar ne vrzi pe-ro iz rok. Tvoji dopisi so v spodbudo čitateljem in članom SNPJ.

Ako Prosveta zgubi take do-pisnike kot sta Langerhole in Frank Barbič iz Clevelanda in še par drugih, bo postala kakor vojak brez puške. V resnici, do-pise pisati ali dopise čitati je razlika kot noč in dan. Dopisnike kritizirajo največ ti-sti ljudje, ki niso še nikdar no-benega dopisa napisali.

Pred kratkim sem čital o Kuhljevem študentu, ki se je vozil na počitnico od Novega mesta da Kostonjevice, pa se ne spominjam kje sem to čital. Ščetinec je bil spodaj v kurni-ku, na vrhu kurnika pa študent s klobaso v roki. Mislim, da tu-di v Chicagu nisi tako lepo po-strežen kot si bil na poti iz No-

vega mesta v Kostonjevice. Go-tovo si malo poškilil iz kurnika po šentjernejskih rožicah, ko si se tja skozi peljal, kajti Koston-jevcani so radi prihajali v Šent-jerneje lepe rožice gledat, ker so lepše rastle nego v Kostonjevi. Razume se, da je ob takih pri-likah mnogokrat tudi grmelo. Naj omenim, da se naši primor-ski rojaki včasih radi pošalijo, da so dolenski fantje študirali največ le za duhovnike, ampak temu ni tako; za duhovnike so študirali iz raznih krajev le ne-kateri, dočim so drugi posvetili čas in znanje napredku našega ljudstva v starem kraju in v tej deželi.

Dne 28. maja se je vršil jugo-slovanski shod v Johnstownu, ki je bil prilično dobro obiskan posebno od naših rojakov. Pri-čakoval sem, da bo dvorana pre-majhna, pa ni bila; bila je le prevelika. Ampak kljub temu so bili denarni prispevki za-dovoljivi; kakor je odbor poročal, so znašali \$900. To nas je se-veda veselo presenetilo, kajti tukaj ni veliko jugoslovanskih naseljencev, pa se je zbrala tako velika vsota. Več o shodu bo poročal odbor.

Sporočiti moram žalostno vest, ki jo z žalostnim srcem nazna-njam vsem prijateljem in znan-cem po širni Ameriki, da moje-ga brata Louisa Martinčiča ni več med živimi. Rodil se je v vasi Drama pri St. Jerneju, ne v St. Rupertu, kakor je bilo zad-nje poročano v Prosveti. Po-znan je bil tudi v Milwaukee, Wis., kamor je prišel iz starega leta 1908. Usoda narave je dne 11. maja hotela imeti še eno človeško bitje in izbrala si je mojega brata, ki ga je iztrgala ženi Ančki in trem sinovom, od katerih dva sta pri mornarici, in eni hčerki. Dne 11. maja ob 5. zjutraj je vstal zdrav in vesel ter se odpravil na delo. Svoji ženi je rekel "Goodby, mama" in ona mu je odgovorila "Good-by, ata," kakor je pač v navadi. Ni slutil kaj ga čaka na njegove-mu delu, da bi rekel še sinu Rudolfu in hčerki Veri, ki sta spala, goodby.

Ob polenajstih dopoldne se je utrgala cementonska skala kame-nja nad njim in ga pokopala pod seboj. Vzelo je od 11. ure do 1. popoldne, predno so ga dobili iz-pod kamna. Kakšna je bila po-sledica, si sami predstavljajte.

On je delal v premogovorni Heting Stumps, kjer pobirajo zadnji premog, kar je pač naj-bolj nevarno delo v jami. Ka-pitalisti in njihovi časopisi pa-vpijejo, da koliko majnarji za-služijo. Rudarji ne dobe nič polovice plače za svoje nevarno in naporno delo, ki ga oprav-ljajo in vsako sekundo tvegajo svoje življenje. Vsak rudar bi moral zaslužiti \$25 na dan, pa bi dodelal v jami 20 let, bi moral iti v penzijo. Prejemal bi moral toliko penziona, da bi lahko živel do smrti. V penzijski sklad naj bi rudar plačeval eno četrtno, družba pa tri četr-tine.

Moj pokojni brat je bil član društva 168 SNPJ in prej tudi bivši SSPZ ter član rudarske u-nije UMWA. Ako morda kate-ri rojak želi izvedeti kaj več o mojem pokojnem bratu, naj mi piše na naslov: Yerney Goren-ta, 448 Fairfield Ave., Johnstown, Pa. Bodi mu lahka ameriška gruda!

Yerney Goren-ta.

Ali ste naročili na dnevi "Prosveto"? Podpirajte svoj kraj!

Ameriški vojaki popravljajo apljasko cesto, ki vodi v Rim.

Iz urada ZOJSA: Preskrba osvobodilne armade

(Sledeči članek je izšel v parti-
zanskem Vjestniku 7. jan. 1944.)

Največja moč naše vojske leži v tem, da je to naša narodna vojska. Naš narod in naša vojska sta neločljivo povezana. V življenjski nevarnosti so žene nosile hrano v prve boje vrste. Narod je dajal tudi poslednje grizljaje, ker je vedel, da ga vojska čuva pred ropanjem, nasiljem in požari, da mu prinaša svobodo.

V zadnjem času posebno v krajih južno od Save in Kolpe količina hrane, odmerjena za vojake, ne zadostuje več za njene potrebe. Razširilo se je mnenje, da je po kapitulaciji Italije prišla naša NOV do večjih zalog, ki bodo zadostovale za dalj časa. To mnenje je popolnoma zgrešeno, ker so njene male zaloge že izčrpane.

Drugi zopet mislijo, da bo prepeljana hrana iz severne Hrvatske zadostovala za prehrano vojske in ljudstva iz Like, Korduna, Gorskega Kotara in Hrvatskega Primorja. Ne smemo se varati: razlita Sava, pogosti sovražniški napadi, slaba pota in pomanjkanje prevozne živine—vse to moti prevoz hrane iz severne Hrvatske.

Imamo odbornike, ki svoj narod in neaktivnost pri zbiranju hrane skrivajo za raznimi izgovori. Pravijo, da je ljudstvo izmučeno in izčrpano, da ne more ničesar več dati. Tako mišljenje je samo dokaz, da ti tovariši nimajo pravega stika z ljudstvom, ali pa prikrivajo svoje brezdelje, s čimer zavestno ali pa nezavestno pomagajo sovražnikom in raznim špekulantom, ki še vedno hočejo borbo lastnega naroda.

Nekatere naše organizacije so slabo ocenile stanje prehrane in niso polagale dovolj pažnje kampanji za prehrano takoj po četvi. Posledice so jasne. Tako važnega vprašanja, kakor je zbiranje hrane za našo vojsko in za najsiromasnejši del našega naroda, ne gre obravnavati z lahkoto. Nikakor ne sme biti, da bi borci, ki branijo naše vasi in mesta, ostali brez hrane ali pa da bi pogrešali najvažnejša živila.

Naša vojska je vedno odvisna od ljudstva, kar se tiče prehrane, in od nikogar drugega. Sami smo se hranili in bratili, ker smo vedeli, da je prava svoboda samo tista, ki si jo priborimo sami. Nikdar v nobenem vprašanju se ni delala razlika med borci in ljudstvom. Ko je ljudstvo prišlo do časa ofenzive in težak položaj, je vojska dala iz svojih skladišč vagon hrane, da prehrani gladno ljudstvo in zato je narod videl, da je njegova hrana najvarnejša v vojnih skladiščih.

Ako smo mogli lani poleti pre-

hraniti našo vojsko, ko so bile naše organizacije šibkeje in naša vojna moč manjša—bomo to storili tudi letos. Prehranbene komisije bodo s pomočjo antifašističnih organizacij vodile nabiranje hrane. Na masnih zborovanjih po vaseh bo vsak posameznik izjavil, koliko hrane more in želi dati za vojsko. Tam, kjer obstajajo odviski hrane, toda ni dosti zavesti o potrebah ljudstva in vojske—bo prišlo do prisilnega odkupa hrane, ki bo služila kot pomoč onim, ki se ne morejo preživljati sami.

Na konferenci krajevnih in okrajnih odborov je treba izdelati skupno z ostalimi antifašističnimi organizacijami jasen in pregleden načrt kampanje za zbiranje živil in začeti med ljudstvom tekmo pod geslom: kdo bo nabral več za svojo vojsko in potrebi narod.

Ako izpolnimo vse, kar je pred nami in razumemo vso važnost in pomembnost tega vprašanja, tedaj bomo rešili tudi ta veliki problem: prehrano naše vojske. Kakor vedno, se moramo tudi sedaj nasloniti samo na lastno moč in zbrati rezerve za vojsko in omogočiti dobro oskrbljeni vojski, da izvojuje svobodo.

Zorko Golob.

Norveška ubežna olada skeptična

Zapostavljen je
malih držav
po vesilih

London, 5. jun. — List Norsk Tidend, glasilo norveške ubežne vlade v Londonu, izraža bojazen pred dominanco predlagane svetovne organizacije za zaščito miru po Beliki Britaniji, Rusiji, Ameriki in Kitajski. List trdi, da načrti glede ustanovitve take organizacije izključujejo predstavništvo malih držav na washingtonski konferenci. Velelele hočejo osnovati svetovno organizacijo na načelu nekakšne "svete alijance", kar je zapostavljanje malih držav.

To je že tretji uredni svarilni glas ubežnih vlad v Londonu, ki zaeno izraža bojazen in zaskrbljenost pred nameni zaveznikov, ki se združujejo v svetovne organizacije.

Elco van Kleffens, zunanji minister v holandski ubežni vladi, je dejal, da morajo male države imeti besedo pri izvajanju načrtov za preprečitev vojne v bodočnosti. Predsednik poljske ubežne vlade Stanislaw Mikolajczyk je pred nekaj tedni indirektno apeliral na Veliko Britanijo, Ameriko in Rusijo, naj položijo karte na mizo. On je zavzel stališče, da morajo biti vse države, male in velike, reprezentirane na mirovni konferenci. Izgleda, da ima stališče predsednika poljske ubežne vlade oporo pri drugih ubežnih vladah v Londonu.

Pomoč Rdečega križa Jugoslaviji

V 41 deželah je od septembra 1939 Ameriški rdeči križ dajal vojno pomoč civilistom. Vedno ni bilo mogoče pribaviti toliko pomoči kot bi se želelo, toda povsod v svojem delovanju je Ameriški rdeči križ naredil vse, kar je bilo mogoče brez ovire za nadaljevanje svoje lastne vojne pomoči.

Rešena življenja, izlečene boli in vzbujanje nade v ljudskih srcih edino lahko odmerijo resnično zaslug vojne pomoči. Toda pomoč, katere je bila dodeljena tujim narodom skozi Ameriški rdeči križ od septembra 1939 do sedaj znaša \$97,180,196. Od te sume je prišlo \$41,712,925 iz lastnih fondov ter zalog, \$1,033,113 je Rdeči križ dobil skozi društva in \$54,434,158 iz blagajne Združenih držav.

Kar se tiče Jugoslavije, Rdeči križ poroča ob koncu aprila naslednje:

Pomoč Jugoslaviji se deli na dve dobi: na čas takoj po invaziji in na takojšnjo pomoč, ki jo je dala skupna komisija odbora Rdečega križa za pomoč in Liga društev Rdečega križa.

V tem kratkem času je ameriški minister organiziral pomoč Ameriškega rdečega križa ter postavil nekega ameriškega trgovca, ki je živel v Jugoslaviji, da je prevzel delo v svoje roke. Dežela je bila prehitro zavzeta, da bi bilo mogoče dati mnogo pomoči. V Belgradu ni bilo pomanjkanja hrane, toda civilno življenje je bilo popolnoma spravljeno iz tira. Pri bombardiranju Belgrada je mnogo ljudi bilo ranjenih in mnogi ostali brez strehe. V hitro ustanovljenih kuhinjah vlad. Za De Gaulle pravi n. pr. najpomembnejši vodja francoske desnice in bivši minister Louis Martin, ki je pred nekaj tedni prispel skrivaj v London, da je edini, ki ga francoski narod smatra kot svojega predstavnika, a njegovo vladno kot edino francosko vladno.

Francija in Jugoslavija

Francoski narodni poslanec
zahteva priznanje
Titove vlade

Pred kratkim je na seji francoske skupščine v Alžiru, ko se je razpravljalo o zunanji politiki nove Francije, narodni poslanec Florimond Bonte načel vprašanje razmerja med Francijo in Jugoslavijo. Govornik je pohvalil Titovo vladno, ki se—po njegovih besedah—vedno bolj utrjuje in kateri je uspešno, da si je izvojevala priznanje zaveznikov, za kar se ima zahvaliti organizaciji in borbi narodne osvobodilne vojske, ki razorožuje za zaveznike 35 oisilnih divizij in pa dejstvu, da je edina narodna vlada v domovini.

Poslanec Bonte je mišljenja, da bi Francoski odbor narodnega osvobodjenja (t. j. francoska vlada pod De Gaulleom) moral priznati vlado maršala Tita. On tudi verjame, da bo Jugoslavija igrala veliko vlogo po vojni na Balkanu in da je v stvarnem interesu Francije, da vzpostavi napram Jugoslaviji svojo tradicionalno politiko prijateljskih vezí.

Francija, ki je s svojo revolucijo leta 1789 dala takorekoč rojstvo demokratični ideji na svetu, je bila prijateljski naklonjena narodu Jugoslavije, ki so se vedno borili, da ustvarijo demokracijo, ker so bili po naravi prežeti s to idejo. Po prvi svetovni vojni so obiskali Jugoslavijo med drugimi ministri Barthou, Delbos in Herriot z namenom, da z okrepitevijo zveze razbijejo prodiranje nemškega imperializma na jugovzhod, a so na žalost naleteli na ljudi, ki so bili zainteresirani samo za lastno korist, na ljudi, ki so danes kvizlingi. Dikaj belgrajskega vsučilišča, od katerih je danes ogromna večina med partizanskimi četami, so bili takrat med najbolj navdušenimi pristaši francosko-jugoslovske zveze.

Z ozirom na to je Bontejeva izjava zelo pomembna, ker prikazuje okrepitev prijateljstva obeh narodov z novega, brjega in naprednejšega stališča. Značilna je tudi zato, ker prihaja iz De Gaullova tabora, ki je v maršalcem paralelen s Titovim. Oba predstavljata, vsak v svoji domovini, široke ljudske sloje in imata oba skora enake tehnične zapreke, da dosežeta priznanje

njah—dokler jih niso Nemci zaprli—se je na dan hranilo 13,000 do 15,000 ljudi.

Blago za pomoč je bilo nakupljeno, toda še predno je moglo biti odposlano, je pomožna akcija morala prenehati na zahtevo Nemcev. Vsega skupaj \$50,000 je bilo poslano ameriškem ministru, toda od tega je le 25,000 dolarjev prišlo v njegove roke, drugih \$25,000 pa ni prispelo za pravočasno porabo. Kasneje je bilo ministru povrnjenih \$8,000, katere je on porabil za pomoč od svojega lastnega denarja. Istočasno je bilo tudi poslanih \$25,000 predstavniku Ameriškega rdečega križa v Grčiji za pomoč jugoslovanim beguncem tam. Liga društev rdečega križa je dobila pooblastilo za nakup za \$7,000 (30,000 švicarskih frankov) zdravil v Švici za jugoslovanske rdeči križ. Te potreščine so bile nakupljene in razdeljene.

Ob koncu 1942 so bili pripravljeni vsi načrti za pošiljanje zdravil v Jugoslavijo, ki naj bi bila razdeljena pod upravo komisije Skupne pomoči. Ameriški rdeči križ je v začetku 1943 nakupil zdravila, ki so potem bila odposlana v Jugoslavijo skupaj s količino penicilina, kupljenega v Ženevi. Od tistega časa je Ameriški rdeči križ skupaj z jugoslovanskim pomožnim fondom načrt za pošiljanje zdravil še razširil. Jugoslovanski pomožni fond je nakupil potreščin ter do februarja potrošil vsega skupaj \$136,875.98.

Izplačano iz fonda Rdečega križa \$57,019.87; vrednost pripravljenih in podarjenih stvari \$5,587.85; pomoč od drugih društev, ki je prišla skozi Ameriški rdeči križ, \$146,875.98. Celokupna pomoč dodeljena od strani in skozi Ameriški rdeči križ, \$209,483.70.—FLIS.

Po vsem tem izgleda, da med bodočo Jugoslavijo in Francijo ne bo zveza državnikov in diplomatov, temveč zveza demokratičnih sil obeh držav.—ZOJSA.

Člani poljskega sveta pri Stalinu

Nov napad na ubežno
vlado v Londonu

Moskva, 5. jun.—Sovjetski tisk je objavil naznanilo, da so se člani poljskega narodnega sveta sestali s Stalinom in drugimi ruskimi voditelji. Delegaciji, ki je prišla v Moskvo, je načeloval Moravsky.

Naznanilo pravi, da so člani delegacije konferirali tudi z voditelji poljske armade v Rusiji in reprezentanti drugih zaveznikov držav. O sestanku s Stalinom so omenjeni le nekateri dejtaji. Člani delegacije so informirali Stalina o situaciji na Poljskem pod nemško okupacijo in aktivnostih narodnega sveta ter ljudske armade.

Konferenca med Stalinom in člani poljske delegacije sta se udeležila tudi zunanji komisar Molotov in Wanda Wasilevska, predsednica Zveze poljskih rodoljubov.

Izvestja, glasilo sovjetske vlade, in drugi ruski listi so ponovno napadli člane poljske ubežne vlade v Londonu. Glavna tarča je bil general Kazimir Sosnowski, vojni minister, "ki se bolj zanima za obdržitev svoje pozicije kot pa za borbo za osvoboditev Poljske; njegovi agentje ne streljajo Nemcev, temveč Poljake, ki se bore proti Nemcem."

Glasilo sovjetske vlade pravi, da se konsolidacija poljskega odpornega gibanja vrši pod vodstvom poljskega narodnega sveta brez pomoči s strani ubežne vlade v Londonu in proti njeni želji. Izvestja so dala razumeti, da ne verjamejo poročilom, katere širi poljska ubežna vlada v domovini, široke ljudske sloje in imata oba skora enake tehnične zapreke, da dosežeta priznanje

Filmaka igralka Ann Sothern.

Simović zahteva novo vladno

Lonon. (ONA).—General Dušan Simović je pozval kralja Petra, naj razpusti Puričev vladno zato, da bi se vsi Jugoslavlani, ki se borijo za osvoboditev svoje dežele, združili.

General Simović, ki je organizator slavnega državnega udara marca 1941, pred nemško invazijo, je pozval mladega kralja, naj si izbere ljudi, ki niso kompromitirani.

Člani Puričeve vlade so preje zaničali vest, da so resignirali, ali pa, da so bili odpušteni. Pravijo, da bo general Simović eden od triumvirata, ki bo sledil kabinetu in katerega člani bodo najbrže dr. Ivan Subašić, bivši hrvatski ban, in prof. Izidor Cankar, bivši poslanik v Kanadi.

"Edina pot, po kateri morejo Jugoslavlani hoditi," je dejal general Simović, "je pot sprave in združenja vseh borilcev z enim namenom: boriti se proti skupnemu sovražniku—Nemcu. Polno zadoščanje bi morali dati borilcem za narodno svobodo in vse krivice, ki so bile storjene onim, ki so se borili proti sovražniku, bi morali popraviti."

General Simović je v zadnjem februarju prekinil dveletni molk s pozivom preko radia, naj se vsi domoljubi pridružijo Titovim silam. Od tistega časa se Peter ni več posvetoval z njim.

Ko je razpravljal o situaciji v Jugoslaviji, je dejal, da se iz množice nasprotujočih si poročil razvidi, "da vsepovsod ljudje storijo kar morejo v boju za skupno stvar."

"To velikansko borbo narodnega osvobodilnega gibanja," je izjavil, "je hvalil Churchill 22. februarja. To gibanje, ki ga podpirajo naši zavezniki, je navdahnjeno po jugoslovanskem narodnem idealu. Vsi deli naroda, Srbi, Slovenci in Hrvati sodelujejo v gibanju. Priznava mora biti kot močan faktor in mi mu moramo pomagati z najboljšim, kar imamo. Naša dolžnost je spraviti vse skupine v deželi, ne pa sejati razdor."

V razpravi o zunanji politiki je general Simović dejal, da mora biti na podlagi sodelovanja z vsemi velikimi zavezniki. "Svobodna, neodvisna Jugoslavija," je izjavil, "mora biti zvezni člen med njeno velikosevno slovensko sestro in mogočnimi anglosaksonskimi prijatelji. Jugoslavija mora ostati čuječi varuh balkanskega mira in svobode, jadranskih in mednarodnih komunikacij v Sredozemskem morju, kakor v preteklih odločilnih dogodkih.

Izjave antifašističnih voditeljev v starem kraju

(Se nadaljuje.)

ODLOČITE SE

Dr. MARIJAN BRECELJ

(Dr. MARIJAN BRECELJ je član eksekutive SLOVENSKEGA NARODNEGA OSVOBODILNEGA SVETA. Izvoljen je bil na zborovanju narodnih zastopnikov 2. oktobra 1945. Njegov članek je značilen za civilno vojno v Sloveniji na one narodne voditelje, ki so sklenili rajši sodelovati s okupatorji in izdajati narod sovražniku, kakor pa podpreti slovensko Osvobodilno fronto.)

Naši tovariši so se vsak iz svojega gledanja na svet v skupni skrbi za našo slovensko stvar obrnili na vas s pozivom, da premostite prepad, ki je nastal med mnogimi izmed vas in med slovenskim ljudstvom. Jaz se hočem v izvrševanju iste naloge le na kratko dotakniti tistih glavnih ugovorov proti O. F., ki jih slišimo predvsem iz vaših krogov. Ti ugovori so pri nekaterih izraz neorientiranosti, pri drugih pa zvit izgovor in pretkano propagandno sredstvo za premišljen boj proti O. F. Eni in drugi naj sprejmejo dejstva, ki vam jih sporočamo na znanje v zavesti, da jih ne približamo pred vami iz taktičnih razlogov, ampak zato, ker so izraz našega resničnega prizadevanja in take miselnosti, ki je odločno pretrgala s tlatim načinom naše pretekle politike, ki je bila polna laži in prevar.

Predno spregovorim o posameznih ugovorih, ponavljamo načelno stališče, ki je skupno vsem sodelavcem O. F. in njenemu vodstvu: Država, narod, družina, javno in zasebno življenje slonijo in bodo morali sloneti na zakoniti naravnih etičnih zapovedi. Prav to je tista bistvena moralna vez, ki združuje vse pripadnike O. F. različnih nazorov in vse poštene Slovence v delu za narodno osvoboditev.

Iz tega temelja vsem skupne naravne človeške morale bo lahko vsak kristjan živel, raste in se duhovno razvijal v duhu svoje resnice. Tako se bo dosegla nujno potrebna in prava strpnost med pristaši raznih ver, nazorov in prepričanj. In take osnove so že danes položene med pristaši osvobodilnega gibanja. Naravno je, da se v osvobodilnem gibanju zavarovane bistvene krščanske vrednote in da bodo zavarovane tudi v bodočnosti. Zavarovana je svoboda ne le notranjega krščanskega prepričanja, ampak tudi zunanja izpovedovanja in verske prakse.

Smoter Osvobodilne fronte je resnična demokracija, s katero si bo slovenski narod uredil celotno svoje življenje. S tako demokracijo bo zavarovano vse javno in zasebno življenje, zato bo zavarovana tudi svoboda cerkve, da bo lahko sama iz sebe izvrševala svoje naloge, s katerimi bo omogočeno individualno versko življenje. To se pravi, da je danes in da bo v novem slovenskem življenju prav tako zavarovana božja služba, oznanjevanje Kristusovega nauka, delitev zakramentov in vse, kar je v zvezi z vernikovim in duhovnikovim nastopanjem v obsegu cerkvenega življenja.

To načelno stališče, ki ni lastno samo katoličanom v O. F., ampak prav tako njenemu skupnemu vodstvu, kakor tudi vsem pristašem osvobodilnega boja, mora biti tudi dobrovernim duhovnikom zadosten odgovor na vse njihove očitke; kljub temu pa je prav, da glavne ugovore še posebej ovzremo.

Vi trdite, da je O. F. izrazito komunistična organizacija in da vam že zaradi tega ni mogoče sodelovati z njo, ker je katoličanu po papeževih navodilih prepovedano vsako povezovanje s komunisti. V odgovor na to se predvsem sklicujem na sestavek "Klevete in dejstva", ki ga je napisal naš predsednik tov. Josip Vidmar. V njem je slovenski javnosti ponovno prikazal sestavo, naloge in delo Osvobodilne fronte ter vlogo komunistične stranke v njenem sklepu.

Zlonamerna je trditev, da je O. F. neka politična organizacija, neke vrste politična stranka ali frakcija. To ni in ne more biti. O. F. je vsenarodno osvobodilno gibanje, je izraz in oblika samohranitvenega boja, ki ga bije slovensko ljudstvo proti nasilnemu okupatorju. Ko smo bili postavljeni pred dejstvo, da je okupator tu in da nas hoče uničiti, je bila dolžnost vsakega rodoljuba, da se bori—tako dolžnost komunist, kakor katoličana, kakor svobodomisla. Zakaj? Zato, ker je bil ogrožen ves narod, prav tako slovenski katoličan, kakor komunist, kakor svobodomislec.

Tak narodni samohranitveni boj ne more zasledovati cilja, rešiti le en nazorski tabor na Slovenskem, ampak je le po svoji naravi namenjen rešiti slovenske skupnosti. Narod je vrednota, ki jo je po božjem in človeškem pravu treba spoštovati in ohranjati in boj za ohranitev naroda je boj za nujno potrebno obliko celotnega človekovega življenja. In zato je pri nas boj za ohranitev slovenskega naroda postal sveta dolžnost in pravica vsakega rodoljuba brez razlike na njegove politične in nazorske pripadnosti.

Nekateri trdijo, da so pozicije katoličanov v O. F. slabotne, in vprašujejo zakaj nima tudi duhovščina deleža na sedanjem narodnem vodstvu? Vprašamo vas, čigava krivda je, da niste udeleženi pri osvobodilnem gibanju v taki meri in s tako veljavo, kakor bi bili lahko? Mirno lahko trdimo, da je krivda na vaši strani. Dobro veste, da so vse tiste skupine in vsi tisti posamezniki, ki so bili prisiljeni zaradi dejanskega položaja prevzeti vodstvo osvobodilnega gibanja, pozvali k sodelovanju prav vse, tako bivše voditelje aktivnega katoliškega tabora na Slovenskem z vami, slovenskimi duhovniki vred.

Ne smete se pa seveda čuditi, če tega poziva niso prejeli tisti ljudje, katerim je bila v preteklosti poverjena skrb za usodo našega naroda, ki so ga pa takoj ob prihodu okupatorja izdali s tem, da so našega najhujšega življenjskega sovražnika sprejeli za zaščitnika in se mu poklonili. Nihče ne bi mogel odrekati n. pr. dr. Natlačenu pravice sodelovanja in magari tudi vodstvene vloge v osvobodilnem gibanju, če bi se v resnici zavedel svoje odgovornosti do ljudstva in stopil na stran njegovo. Nemogoče pa je istočasno služiti tistemu, ki je po tem ubijalcu ogrožen.

Posebej spominjam v teh vrstah na tisti prvi čas naših osvobodilnih naporov v letu 1941, ko se je vodstvo Osvobodilne fronte, ki je v takratnem svojem plenumu imela 18 različnih političnih in kulturnih skupin ter frakcij, obrnilo s posebnim pismom in s posebnimi odposlanci na ljubljanskega škofa z željo in namenom, da katoliška cerkev na Slovenskem s svojo duhovščino podpre osvobodilno gibanje. Spominjam na številne pozive in prošnje, ki jih je vodstvo krščanskih socialistov naslovilo na dr. Rožmana z enakim namenom. Spominjam na številne razgovore in pozive, ki so jih dajali pristaši Osvobodilne fronte mnogim slovenskim duhovnikom. Spominjam na razgovore, ki smo jih vodili z vsemi vidnimi predstavniki katoliškega tabora z edinim namenom, da bi ustvarili prepotrebno enotnost slovenskega naroda.

Posebej poudarjam na tem mestu, da se je vse to zgodilo prej, predno je bila prelita prva kaplja slovenske krvi. Na vprašanje, zakaj smo naleteli skoro povsod na gluha ušesa, ne moremo odgovoriti, ne da bi obsojali zadržanja teh ljudi. To našo voljo, ustvariti narodno enotnost mimo nazorskih in političnih razlik z eno samo omejitvijo, izločiti iz nje narodne izdajalce, bomo z mirno vestjo in polnimi dokazili dokumentirali.

(Dalje v četrtek.)

Judy Sioman drži ček za \$1700, ki ga je prispevala njena unija trgovskih klerkov v sklad CIO za vojske. Držite jo dva ameriška vojaka.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Kračevac

(Nadaljevanje)

Ob misli na Karsavino je v njem vse nasladno in nežno otrpnilo. Toda s krepko voljo se je primoral misliti, da so vse to malenkosti in nič v primeri s tistimi važnimi in globokimi mislimi, ki so, kot se mu je zdelo, napolnile njegovo glavo. Toda to je bilo nasilje in posiljeno čustvo se mu je maščevalo z neutrušeno otožnostjo in z željo po življenju.

"Pa zakaj bi res," je vprašal Jurij in srce mu je zastajalo. Jurij je zopet in že z namero, ki ji ni veroval in ki se je nad njo sramežljivo nasmešnil, nastavljal samokres na sence in potegnili za petelina, ne da bi si dal odgovora na svojo kretnjo.

Nekaj mrzlega in ostrega se je z divjo grozo zganilo v njem. V ušesih mu je začumelo in bilo je, kakor bi se vsa soba razpahnila. Toda strela ni bilo in slišal se je samo slaboten, kovinski zvenek petelina.

Jurija se je polastila slabost od glave do nog; počasi je povesil roko s samokresom. Vse v njem se je treslo in ga je bolelo; v glavi se mu je zavrtelo, usta so mu hitro usahnila. Ko je odložil samokres, so mu roke kar poskakovale in pri tem je nekočkrat potrkal s samokresom ob mizo.

"Dober sem," si je mislil; obvladal se je in stopil k zrcalu ter se ozrl v njegovo temno, mrzlo površino.

"Torej sem bojazljivec? Ne," je ponosno zablisnilo v njem, "nisem bojazljivec! Vsekakor sem to izvršil in ni moja krivda, da je samokres odpovedal."

Iz temnega zrcala je gledal vanj prav tak obraz kot vselej, Juriju se je pa zdel zmogovit in strog. Zadovoljen in skušajoč se vseeno prepričati, da tega dejanja obvladanja samega sebe prav nič ne upošteva, si je pokazal jezik in odšel.

"Menda ni usojeno!" je rekel glasno in beseda ga je potolažila in ohrabrila.

"Kaj pa, če me je kdo videl?" si je v istem hipu boječe mislil v zadregi in se nehote ozrl. Toda vse je bilo tiho. Za zaprtimi vrati ni bilo čuti ničesar; zdelo se mu je, da ni izven mej sobe ničesar in da Jurij edini živi in trpi v brezmejni praznini. Ugasnil je luč in se začutil, da je skozi polkna prodrla v sobo že blede rožnata jutranja svetloba.

Ulegel se je spat in sanjalo se mu je, da se je neko težko in obsežno bitje usedlo nanj in žarelo v usodni, rdeči svetlobi.

"Hudič je!" je v grozi šinilo v njegovi duši.

Jurij se je na vso moč napenjal, da bi se ga rešil. Toda Rdeči ni ne odšel ne govoril, tudi se ni smejal, ampak je samo tleskal z jezikom. Ni bilo mogoče razločiti, ali tleska zasmehljivo ali zapeljivo in to je bilo mračno.

XXIII.

Mehko in zaljubljeno je plaval mrak skozi odprto okno v sobo in prinašal s seboj vonj po travi in cvetlicah.

Sanin je sedel pri mizi in pri zadnjem svitu dneva bral že mnogokrat prebrano povest Čehova o tem, kako tragično samotarsko je umiral stari arhijerej, ki so ga obdajali ljudje s čislanjem in s dimom kadila, obložen v zlate talarje, briljantne križe in splošno spoštovanje.

V sobi je bilo prav tako hladno in čisto kot na dvorišču in lahne večerne sapice so se neovirano izprehajale po sobi, nadvdajale Saninove prsi, pihljale po njegovih mehkih lasih in ga božale po močnih ramah, pazljivo in resno vključenih nad knjigo.

Sanin je bral, mislil, premikal ustnice in je bil podoben velikemu majhnemu dečku, ki se

je zamislil v knjigo. Čim dalje je bral, tem bolj so vznikale v njem žalostne misli, koliko groze je v človeškem življenju, kako topi in strogi so ljudje in kako daleč je on pred njim. Zdelo se mu je, da bi bilo dobro, če bi poznal tega arhijereja in da potem ne bi bilo njegovo življenje tako samotarsko in zapuščeno.

Vrata v sobo so se odprla in nekdo je vstopil. Sanin se je ozrl.

"Ali... Na zdravje," je rekel in odmaknil knjigo. "No, kaj bo novega?"

Novikov mu je slabo stisnil roko in se nasmešnil z bledeimi in žalostnimi potezami.

"Nič. Vse je prav tako zanič, kot je bilo!" je odgovoril, zamahnil z roko in odšel k oknu.

Od tam, kjer je sedel Sanin, je bilo videti njegovo vitko in lepo senčno postavo na mehki podlagi zahajajoče zarje. Sanin ga je dolgo časa pazljivo motril.

Ko je prvič pripeljal zmešanega in trpečega Novikova k ubogi, raztreseni Lidi, ki ni bila prav nič podobna onemu lepemu in krasnemu dekletu, kar je bila še pred kratkim, si nista rekla niti besedice o tem, kar je prevečalo njuni duši do dna. Sanin je uvidel, da bosta nesrečna, ko bosta povedala, toda dvakrat nesrečna, dokler ne bosta govorila. Čutil je, da moreta najti ono, kar je bilo zanj jasno in enostavno, samo tipaje, ko bosta prestala trpljenje; zato ju je pustil čisto pri miru, toda obenem je že zapazil, da se nahajata ta dva človeka na sklenjenem krogu in da se srečata neizogibno.

"No, že dobro," si je mislil Sanin, "naj se natrpita... od trpljenja bosta že postala mehkejša in čistejša... Le!"

"Sedaj je pa zaslutil, da je tisti čas že napočil."

Novikov je stal pred oknom in molče zrl v temneče se nebo. Bil je poln nenavadnega čustva, ki se je pri njem otožnost po večno izgubljenem nalahko prelivala v trepetanje po nestrpnem pričakovanju nove sreče. V tem žalostno prijaznem mraku si je še bolj živo predstavljala Lido, plašno, nesrečno, po vseh ponižano in razžaljeno in čutil je, če bi imel zadosti moči, da bi padel pred njo na kolena, ogrel njene mrzle prste s poljubi in jo s svojo vse odpuščajočo, veliko ljubeznijo prerodil k novemu življenju. Vse je žarelo v njem hrepenenja po tem junaštvu, ganjenju nad samim seboj in zaljubljenega sočutja do Lide, vendar ni imel moči, da bi šel k nji.

Tudi to je Sanin uganil. Počasi se je dvignil, stresel glavo in rekel:

"Lida je pa na vrtu... Pojdiva!"

Otožno in srečno, z usmiljenja vredno bolestjo se je Novikovu skrilo srce. Lahen trepet je stopil po njegovem obrazu in izginil. Bilo je videti, kako močno so se tresli njegovi prsti, ki so vihali brke.

"No, torej?... Ali greva k nji?" je ponovil Sanin; njegov glas je bil značilen in miren, kakor da bi se lotil važne zadeve, ki jo pa razume.

Po tem tonu je Novikov razumel, da vidi Sanin vse, kar se vrši v njem; čutil je, kakor bi se mu odvalil kamen od srca in obenem ga je bilo naivno, otroško strah.

"Pojdiva, pojdiva..." je mehko vztrajal Sanin, prijel Novikova za rame in ga potisnil k vratom.

"Torej dobro, jaz..." je zamrmral Novikov in hipoma ga je prevzela ganljiva nežnost in želja, da bi poljubil Sanina. Vendar se tega ni upal storiti in mu je samo z globokimi, mokrimi očmi gledal v obraz.

(Dalje prihodnjič.)

ostalo nepremično. Nato pa je pogledal kvišku, videl, veseli obraz pegastega, koža krog ust se mu je zopet napela, zasmejal se je histerično in dejal:

"Samo pošalili ste se, kaj ne?"

Pegasti je spravil revolver. Obraz mu je bil rdeč od veselja, vendar pa si je nadel takoj službeni izgled, ko so se odprla vrata in je prispelo nekaj članov SS.

Člani SS so spustili ujetnike na svobodo, češ, da niso pravi, sploh pa SA nima pravega instinkta. Samo judovskega odvjetnika so odpeljali v črnem avtu s sabo.

Ujetniki ob steni so se stresli, ko so videli, da Karla Bäumerja zopet tepo. Voditelj SA s tremi zvezdami na ovratniku je pri vsakem udarcu zamahnil z usnjatim bičem daleč nazaj in si vmes večkrat pljunil v roke.

Ujetniki so stali s hrbti proti steni in so morali vse čas držati roke kvišku. V polutemnih kotih so stali člani SA s karabinami, pripravljenimi na strel.

"Ali si marksist, ti mrhovina?" je zarjovel voditelj SA in udaril Karla z bičem po obrazu.

"Sem marksist," je rekel Karl prav tiho, vendar so ga radi tišine vsi ujetniki slišali.

"Sem marksist in, če me boste še bili, — ostanem vseeno marksist! Figovci ste..."

Se nekaj udarcev in iz ust se mu je izlila kri, tekla je nenehoma v dveh rdečih curkih preko močne brade.

Oči so mu strmele v strop, proge, ki jih je zarisal v obraz bič, so potemnele. Roke je držal pred telesom, prsti so se mu zmeraj bolj krčili, kakor bi hotel nekaj zgrabiti. Nato je odprl usta in ujetniki so videli, da je bil njegov jezik samo še brezlična krvava kepa. Brez glasu se je Karl počasi zgrudil na tla.

Voditelj SA je vrgel bič v kot, brcnil Karla trikrat, štirikrat v vključeni hrbet in zarjul:

"Tu imaš, za svoj marksizem. Bomo vas, barabe, že še naučili kozjih molitvic!"

Obrazil si je ob hlačah potne roke in pljunil pred nepremično telo, ki je ležalo na zemlji. Potem si je prižgal cigareto in jo nervozno kadil. Imel je široko, grčasto čelo, kratke plavkaste lase, ki so ob sencih vsi prepoteni okorno štrleli navzdol. Nos mu je bil čudovito velik, brada pa kratka — kakor pri Adolfu Hitlerju.

Voditelj SA je hropel, prsa so se mu težko dvigala. Čez nekaj časa je odšel in dal straži pri vratih z roko znamenje, naj pustite Karla ležati.

Karl se ni ganil. Na obrazu mu je bila kri še svetla, čim pa je kanila na tla, se je pobarvala popolnoma temno. Koža na obrazu mu je bila razdrapana. Udarec z bičem mu je desni uhel na pol pretrgal. Čez nekaj minut je dvignil Karl roko v zrak, drugo pa je opiral na okrvavljeno tla. Dvignil se je in se ječeč zopet zgrudil. Dihal je sunkoma.

Na stropu nad njim je visela že na pol izgorela, prašna električna žarnica. Z medio svetlobo je obsevala njegovo telo. Nekaj ujetnik ob steni se je vključil in boječe dejal:

"Umrl bo."

"Boš miroval s svojim prekletim rilcem!" se je zadržal straža. Karl ni umrl. Ko se je osve-

stil, ni imel toliko moči, da bi odprl oči. Obraz ga je strašno žgal.

Nato se je zopet strahotno zbal za svojo ženo... Ko bi ne imel žene. Vsega tega ne bo prenesla, ona že ne...

Pozneje so zgrabili Karla pod pazduho in koleno in ga odvelikili ven. Obraz je ležal na desni lakti, iz ust mu je znova kapljala kri. Dolg rdeč trak na tleh — do sosednje sobe.

Voditelj SA, ki je Karla pretepel, se je zopet vrnil v sobo k ujetnikom.

Ujetniki so stali še zmeraj ob steni in držali roke kvišku. Med njimi so bili trije socialnodemokratski delavci, člani reichsbannerja iz okraja Kreuzberg. Bili so blede od strahu in silnega ogorčenja.

"Tako, sedaj bomo pa zapeli pesmico," je dejal voditelj SA in zgrabil za bič. Stopil je k ujetnikom in vsakemu izmed njih stisnil sredinec pod brado. Člani SA so se režali.

"Naučili vas bomo dostojno pesmico, saj ne znate drugega kakor samo pcesne popevke. Torej, ko naštejemo do tri, zaključite vsi: Našemu voditelju Adolfu Hitlerju zvestobo — ena, dve, tri!"

Ujetniki so molčali. Zrli so v tla. Ramena so se jim sključila. Mlad judovski fant z velikimi, plašnimi očmi se je nenadoma zgrudil. S prsi je padel na kolena, roke so se mu ploščato stegnile po tleh. Sedaj je stalo ob steni samo še šestnajst ujetnikov.

"Svinja je že sedaj nezvesta. Tega bi imel rad s sabo, kadar bi streljali. Odnosite ga ven, obrezanega psa!"

Voditelj SA je zibal bič sem in tja, sem in tja, skrivil hrbet kakor za naskok in poveljeval:

"Karabinke na strel! Kdor ne bo pel — ga ustrelite!"

Zapovedal je nekemu iz straže, naj poje naprej, drugi pa je igral melodijo na orglicah. Nekateri ujetniki so sedaj tiho peli. Žalostno je ječala pesem po prostoru.

"Našemu vođi — telju zvesto — gamo v — roke..."

Nekdo od straže se je od gnusa obrnil proč: pesem, ki so jo ječljajoč in tresoč se peli ujetniki, ki so bili brez moči, se mu je zdela skoroda kakor žalitev.

Bil je to visok fant z mrimim, hladnokrvnim izrazom v obrazu. "Glasneje, še glasneje," je rekel voditelj SA. "Glasno in razločno, odprite usta, kakor bi požirali komisi!"

Člani reichsbannerja niso peli, samo ustnice so pregibali. "Proč z Judi — in izdajalci — Našemu voditelju — prisegamo zvestobo..."

Stene so bile vlažne. Soba ni imela okna, pred vrati je bilo naloženih nekaj vreč. Velik pajek je po pajčevinasti nitki plezal k žarnici. Kri se je vsesala v tla, samo sredi luže se je še vlažno svetila. Voditelj SA je stopil v kri, pri vsakem koraku, ki ga je storil, se je poznal na tleh rdeč odtis podplato.

Pogledal je na uro in dejal straži, da mora v okrožno pisarno; ujetniki naj večkrat "molijo", da jim ne bo predolgočasno.

Na begu ustreljen

Ko se je voz ustavil, je heki moški odprl vrata in dejal Karl Bäumerju:

"Tako, sedaj izstopi! In če boš skušal pobeigniti, bomo rabili orožje!"

Poleg Karla sta stopala dva moža v civilu, šofer je ostal v vozu, bila je rdeča Opel-limuzina.

Šli so po ozki poti skozi gozd, med potjo so visle veje svetlozelenih brez. Nihče ni govoril. Bil je predpoldan, moder aprilov dan. Na pot so posevno padali sončni žarki.

Karl je dihal enakomerno in globoko, ustnice je imel stisnjene. Na obrazu je imel rdeče proge od biča. Če je oči široko odprl, so ga pekle in se potemnile.

Na beg ni bilo misliti: za brezami je ležala gosta hosta, rjava tla so bila gladka, videlo se je daleč in možje so imeli revolverje v rokah.

Karl bi prav rad kadil, a mož ni maral poprositi za cigareto. Roke je imel proste, preje jih je imel več dni zvezane.

Nenadoma se je Karl spomnil, da mu je član SA, ki mu je prinesel vodo, rekel, da bo že še boljše. Toda Karl ni verjel, da bi ga po tej poti, ki je sploh ni poznal, peljali v koncentracijsko taborišče. Hodili so počasi, na levo in desno sta v razdalji hodila stopala spremljevalca. Voda sta, da ni kos hitreje stopala.

Moža sta se ustavila ob križevčastem boru, ki je stal na križišču, in mlajši si je prižgal cigareto, puhnil sladki dim nekajkrat iz sebe in se obrnil h Karlu:

"Tako, sedaj pa beži!"

Karl je vtaknil roke v žep. Ni pobeignil, nego je rekel zaničljivo:

"Oho, stara metoda: na begu ustreljen! Kar tako me ustrelita, iz oči v oči, figovci!"

"Rilec, nesramnik!" ga je nahrulil starejši. Toda mlajši je mirno odvrnil:

"Ne blebeči, človeče! Lahko greš, midva se vrneva. Samo pazi, da te zopet ne ujamejo: če boš še dalje delal za marksiste, ne bo šlo več tako gladko."

Mimo Karlove glave je splaval modrikast oblaček sladkega cigaretnega dima.

Karl se je obrnil in nekaj hipov počakal. Moža se nista ganih z mesta.

Potem je odšel Karl počast dalje. Iskal je dreves, ki bi se utegnili za njimi skriti. Skušal je pritegniti glavo, toda potem so ga bolele na obrazu proge, kakor bi se hotele razpočiti. Pred njim je bilo sonce.

Stopil je hitreje, prsa so mu bila vroča, začutil je, da se mu je v sencih ustavila kri.

Ko je vrgel roke kvišku in so mu za sekundo obstale v zraku, ga je zadela druga krogla v hrbet.

Poleg majhnega potoka se je zgrudil. Padel je na desno stran, v visoko, vlažno travo.

Usta so mu bila odprta, jezik mu je otekel ležal med zobmi.

Iz majčkene rane nad desnimi očesom je curljala kri.

Nenadoma so postale proge na obrazu svetlejšje.

Krog rjave prsti in vrhuncev šaša so bile stisnjene Karlove pesti, robate, krepke pesti.

Konec

(Prevedel Talpa).

Iz Albanije

London. (ONA).—Iz zanesljivih virov se poroča, da pogajanja med albanskimi demokrati v inozemstvu in kraljem Zogom niso uspela.

Razgovori, ki so se vršili med dvema kraljevima predstavnikoma in poslancima albanske demokratske stranke v inozemstvu, so bili prekinjeni, ko je Zog odklonil predlog, da se vrne v Albanijo samo, če ga povabijo po plebiscitu.

Med skupinami, ki so bile predstavljane v pogajanjih, je bil svobodni albanski komite v Združenih državah, na čelu katerega je Constantin Chekrezi. Oni so predložili kralju Zogu sledeče zahteve:

1. Privoljenje za sklic novega polnomočnega sveta, ki bo odločil o bodočem režimu v deželi.
2. Volitve tega sveta bi se vršile pod mednarodno kontrolo.
3. Zog se je sme vrniti dokler ni povabljen.

Kralj je sprejel prvo zahtevo, popolnoma odklonil tretjo, k drugi pa je protestiral, ker pravi, da je to tuje posredovanje.

Albanske demokratske skupine so prekinile pogajanja zato, ker so mnenja, da bi Zogova prisotnost vplivala pristransko na volitve.

Razni mali oglasi

PRODA SE 2-6 sob in prodajalna, gorka voda. Po zmerni ceni. Dobro prostor za trgovino. 1947 Chicago ave. Monroe 0293.

PRODA SE po nižnji ceni na 2130 McLean Ave. 4-44 sob. hiša za \$6.200. Kličite lastnika Humboldt 5925.

SLUŽKINJA—splošno domače delo in kuhanje. Mala družina—dobra plača. Lake Geneva za čez poletje. Juniper 6798.

DEKLETA

za tovarniško delo. Izkušnost ni potrebna. Dobra plača. "Time and a half" za nadurno delo.

J. B. CARROLL HAT CO. 85 E. South Water St., Room 1501 CHICAGO

"BUS BOYS"

STALNO DELO

DOBRO DELOVNO STANJE

Dobra plača—pridite še danes!

Oglasite se v "Timekeeper's office."

Edgewater Beach

Hotel

5349 Sheridan Road

Iz tretjega carstva

Walter Schönstedt

2

Odvetnik je vstal. Oči so komaj zadrževale jok, temne ustnice so se mu malce tresle, položil je roke na hlačni šiv in odgovoril:

"Sem nepolitičen, ne pripadam nobeni stranki, prosim lepo. Če se hočete zame zavzeti..."

"Oslarija, nisem zato tu, toda boš že našel ljudi, ki se bodo zate zavzeli, da se boš hipoma spomnil Palestine. Kar sedi zopet na svojo umazano zadnico!"

Odvetnik je zaprl oči. Obraz mu je vplival bedno. Albert se je znova zazrl v strnjeno kri na razbitem nosu in ga je vprašal:

"Si bil že zaslišan?"

"Ne, čakam, vse se bo izkazalo, že pet ur čakam na zaslišanje."

"Boš že. Le ne trepetaj tako, trde kosti, prsa ven in zmeraj lepo pohlevno, kakor se Judu spodobi. Zletel boš iz Nemčije, moj bog, to vendar ni tako hudo! Saj so ljudje tvoje sorte vendar povsod doma."

Odvetnik je uprl pogled v Alberta, kakor bi mu brezmejno zaupal. Strnjena kri je dajala njegovemu mehkužu okraju tako brezupen izraz, da ga Albert ni mogel prenašati. Počasi se je obrnil in odšel.

Ob vratih sta stala dva člana SA iz sosednjega napadalnega oddelka. Eden od njiju s pegastim, veselim obrazom je Alberta zategnjeno vprašal:

"Čemu mu nisi pripeljal ene po gobcu? Od mene ima že nekaj spominov."

Ko se je Albert vrnil in zaprl za sabo vrata, je slonel odvetnik ob steni poleg okna. Oči so mu bile široko razprte, priprte ustnice so postale svetlejšje. Pegasti član SA je z revolverjem meril v njegovo glavo. Noge je imel razkoračene, orožje je opiral na levo laket. Ujetniki na klopi so se stisnili drug k drugemu, njihovi pogledi so splešeno begali od odvetnikove glave do revolverja. Za hip je pegasti pobesil laket, se nasmešnil, mežikajoč zamišljal, si z jezikom obliznil ustnice in zamišljeno vprašal:

"Hej, tovariš! Ali ga bom od tule dobro zadel?"

Albert je po tovariševem mežikanju spoznal, da odvetnika ne namerava ustreliti, in je nebrizično rekel:

"Oh, iz take razdalje bi ga vsak otrok zadel."

"No da," je oni ježno odvrnil, "toda gre za to, kam ga zadeneš. Mrcini vendar ne bomo dali priložnosti, da bi se radi nestvarne smrti pritoževal pri svojem umazanem judovskem bogu..."

Ali imajo Judje sploh boga? Ne vem..."

Pegasti je odločno dvignil revolver. Meril je precej dolgo. Bilo je vse tiho, samo odvetnikovo sopenje se je slišalo, neprestano, mučno, strašno sopenje, kakor bi ga kdo davil. Nenadoma je glasno zarjul, dvignil roke nad glavo in ostro pogledal v odprtino revolverja. Potem se je zgrudil in ječal:

"Saj ne boste streljali. Saj vendar ne morete streljati, jaz sem nedolžen, nihče me ni zaslišal, vse se bo pojasnilo, vse, gospodje..."

Ta hip je pegasti pritisnil krogla se je zarila v zid pol metra nad odvetnikovo glavo. S stene se je vsul omet. Ujetniki so se streznili, sedaj so zopet dvignili glave. Nekaj sekund se odvetnik ni ganil na tleh, telo je

Ameriški letalci mečejo živila vojaškim četam, ki so se iskrcale na Hollandiji, Nova Gvineja.

BOOKS BY
LOUIS ADAMIC

My Native Land..... 3.75

From Many Lands..... 3.50

Grandsons..... 2.50

Laughing in the Jungle... 3.00

My America..... 3.75

Native's Return..... 2.75

Two-Way Passage..... 2.50

What's Your Name?..... 2.50

Order from

Proletarec